

**Aposel Pol bung xailong tela
mala rangua Kristo Lipuxindi
duwa long sabangga Kolosi.
Tauxu xailongga li ba,
Kolosi**

Namua Pol Bung Mala Na Kolosidi

Tubatubaik languangamdi dima Kolosi ba, binabu Pol bung xailongga li nadi bungina wa long sabangga Rom. Tubatubaik languangamdi bing: 1. Kuboluadi dibili lipudi ba dituxu daxang axamandiu tai, 2. Tubatubaiga mana Urana uleginamdi didali Yesu, 3. Haruanga bila “Am gaxap haruanga hisangam tela”, xaung 4. Xabianga titiamdi. Binabu Pol tubatubadi daxanga maxunama. Bung xailongga li bila niani AD 60.

Haruanga Tuandi

- Haruanga mugamugangam (1:1-2)
- Haruanga sabungama harua xai sibuna mana Kolosidi (1:3-14)
- Yesu mugamuga sibuna (1:15-23)
- Pol oxatang sabungama (1:24-2:7)
- Tawa hawa mana lipu kuboludingdi te, taxp walinga haunua rangua Kristo (2:8-23)
- Walinga sigixingang sibuna daxanganoa (3:1-4:6)
- Haruanga kimuam (4:7-18)

Haruanga Mugamugangam

¹ Nga Pol, Kristo Yesu aposelinoa namua na Urana mogu nga bila ba mana ing murunganoa. Ngagabu riarā hatuminga haringinama Timoti.*

² Tam gasina xailongga li nang Urana lipuxing maringindi duwa long sabangga Kolosi,† ang riamam hatuminga haringinamdi ataga rangua Kristo.

Tam gasabu ba Tibura Urana atin dimoti mang xaung libu gamoimdi duwa mosiu.

Pol Harua Xai Sibuna Saing Sabu

³ Bungina tam gasabu mang, bungingbunginālo tam gaharua xai sibuna na Urana, Toxorata-mona kiria Yesu Kristo Tibuna. ⁴ Namua na tam galungu ba ang gahatum haringina mana Kristo Yesu, xaung ang muruim sibuna mana Urana lipuxing maringing longgalo. ⁵ Ang galibu bila ba namua na ata ragunga ba axap axadi Urana tuxudi mang mua long xaiya, axadi alungu mana muga bungina alungu ulek maxunama. Ulek xaiya ba ⁶ ma ranguang, bila ila rangua numanuma xangxana. Ulek maxunam xaiya ba aningona mana titi longgalo saing xugia lipudi walingadingdi, bila xugia walingaimdi mana xaidapka alungu axabia rangrang sibuna mana Urana atin dimoti makira. ⁷ Epapras tubatuba

---

* **1:1** Timoti—Timoti bing gananung tela hatum haringina mana Kristo bungina lungu Pol baxangangoa. Xugia hatuminganoa masup, baing bunging xumana haxa mauili rangua Pol. † **1:2** Kolosi—Long sabanga tela mana titia waleu duxu ba Esia, ne hatata duxu ba numanumua Turki. Lipu tela yanoa Epapras wa Epasas bungina Pol tubatuba ulek xaiyua la ba. Baing Epapras ila Kolosi saing tubatuba Kolosidi.

ulek xaiya ba nang, lipua murumam sibuna mana, riamam oxatama. Tuxu Kristo oxatanoa haringina, xap yabamama bungina tuxu oxatua liwe mang. ⁸ Balamtam ba Urana Aningonoa waxata maluxu mang, binabu muruim sibuna mana Urana lipuxing longgalo.

⁹ Binabu ungguti mana xaidap mugamugangam tam galungu naxuyangua mang, bunging xumana tam gasabu na Urana mang. Tam gasabu ba Urana libuang abaxagi mana xabianga mana axamang longgalo muruna ba alibudi. Bagula axabia murunganoa mana oxatanoa ba libuang lipu xabianga maringinamdi mana axamang aningonigoamdi xaung mana oxatanoa ba xaxa hatumingaima manadi. ¹⁰ Tam gasabu bila ba bu kuboluadi alibudi bagula disina yaya na Toxoratamona bu yaha sibuna mang. Baing walingaimdi bagula aningoding mana kubolu xai longgalo. Baing bagula xabiangaimdi mana Urana tubutubu mala. ¹¹ Baing tam gasabu ba bungingbunginalo Urana bagula haringiang sibuna hasusu mana haringingang xai sibuna, bu bungingbunginalo bagula ali haringina saing aragu mana maluxu'm mauxangandi. Baing bagula abaxagi mana yahangua ¹² bungina aharia xai sibuna na Tibura, lipua libuang sanga ba axap guxama wa luliania agabu lipuxing maringindi. ¹³ Xap kira muli sangua labiang haringinganoa, saing kisinga kira mala Garanoa murung sibuna mana ba Yonggaxinia, ¹⁴ Garanoa ba gim kira muli sangua bixuaroa rimanoa, xaung yunga kubolura diandi.

Kristo Mugamuga

¹⁵ Garanoa hatanga Tibuna Urana kubolundi masok, Tibuna lipu tela sanga ba bagu te. Ina matuau mana axamang longgalo Urana tongtongiadi. ¹⁶ Namua na bungina Urana tongtongia axamandi, mana Garanoa rimanoa tongtongiadi. Tongtongia axamandi long xaiya xaung titia, axadi tabagudi xaung axadi sanga ba tabagudi te. Axamandi bila Urana uleginam haringing xangxana, aningonigo yayam xangxana, xaung axamang haringing yayam longgalo. Tongtongia axamang longgalo Garanoa rimania, bu diti Garanoa yanoa. ¹⁷ Baing Garanoa wa muga mana axamang longgalo, saing libudi duwa xai xaung duwaxata bila Urana hatumia. ¹⁸ Baing ina toxona mana sabungua, saing sabungua bing sangganoa. Ina unggutingua, matuau mana lipuadi Urana itidi mesa mana matiyua, bu sok mugamuga mana axamang longgalo xaung lipu longgalo. ¹⁹ Namua na Urana muruna mana ing sibung walinganoa xaung kubolung longgalo wa maluxu'm Garanoa ba, binabu Urana baxagi sibuna mana. ²⁰ Baing mana Garanoa, Urana atin daxaringa manadi, axamang titiamdi xaung axamang long xaiyamdi xauna. Binabu yunga Garanoa mati xai balingamia, sibindi diri, saing hatata axamang longgalo sanga ba duwa gamogamu taininau rangua.

²¹ Baing ang ba, muga awa halianga mana Urana. Ang bixuandi namua na ahatum doa saing alibu kubolu diandi. ²² Ning hatata atin daxaringa mang. Namua na Kristo mati xaung sanggana. Libu bila ba bu bungina xapakang

mala ali Urana maxania, bagula baguang sigixing-gang sibuna, axola mana kubolu diandi, saing lipu tela sanga ba su haruanga tela mang te. ²³ Bagula ali maxania bila ba nabu ahatum haringina mana ulega mana Kristoyu, atuxu haringina ali haringina, nam axamang tela xiang sangua kubolua ata ragunga mana axap axadi alungudi mana bungina alungu ulekka ba. Ulekka ba dibaxanga mauli na lipudi mana titi longgalo, ulekka ba nga Pol, ngasok Urana lipuxing oxatama bu ngabaxanga xauna.

Pol Oxatang Sabungama

²⁴ Hatata ngayaha gamogia namua na ngax-
abia ba salaga ngaxap ba hauliang. Saing nga
murugu mana ngaxap salak longgalo sanggagia
Kristo mogu nga ba ngaxap yania, bu hauli
sabunganoa, ing sangganoa baing. ²⁵ Urana
mogu nga ba ngatuxu sabungang oxatanoa bu
ngabaxanga uleging longgalo nang. ²⁶ Ulekka
li wa hisangia mana lipu longgalo mugau ma
ma, ne hatata Urana hatanga masok na lipux-
ing maringindi. ²⁷ Namua na bo ba hatanga
uleginoa nadi sabasabia, ulekka ba baxanga ba
bagula libu xai sibuna mana Yuda Teguamdi,
baxanga ba Kristo bagula wa maluxu mang Yuda
Teguamdi, bu ata ragunga ba axap sinaga mana
ralanoa. ²⁸ Binabu am gabaxanga Kristo. Am
gabaxanga na lipu longgalo ba dimaxania saing
am gatubatuba lipu longgalo xaung xabianga
maringing longgalo Urana uliamtam. Am gabo
ba duwa Kristo lipuxing haringindi bungina dili

Urana maxania. ²⁹ Alaba namua naga ngawax-ata haringina, ngamakasa sibuna xaung Kristo haringinganoa haringia nga sibuna.

2

¹ Ngabo ba axabia ba ngamakasa sibuna mang agabu Leadosiadi* xaung adi dibagu nga teguyu bu ngahauliang. ² Ngalibu bila ba bu ang longgalo ali haringina ranguang gamoimia, bu muruim sibuna mang, asok taininau bila ba. Nabu alibu bila ba, bagula hatumingaim luwa te mana axabia rangrang sibuna Urana uleging hisangama. Ulekka ba Kristo naga. ³ Ing sibuna sanga ba libuang axabia rangrang sibuna xaung hatumingaimdi daxaxa ding mana uleging xai sibuna li. ⁴ Ngabalang bila ba bu lipu tela sanga ba xaiang mala ba ahatum haringina mana haruangang murakkam xai sibundi te. ⁵ Namua na, ngawa hasoya mang sanggagia, ne bungingbunginalo hatumingagua wa ranguang. Baing gamogua yaha sibuna ba ngalungu ba hatumingaim taininau, saing ahatum haringing sibuna mana Kristo.

Taxap Walinga Hauna Rangua Kristo

⁶ Baing ina naga, bila axap Kristo Yesu bila Toxoratamona angia, bing ahaxa ranguauyu. ⁷ Ahaxa rangua bila li. Ali haringina mana, bila xai tela li haringina titia, bila numa tela li haringina etua mana tuxang haringindi. Hatumingaim haringina bing haring mana ulek maxunama

---

* **2:1** Leadosia—long sabanga tela, wa hasoya monga mana long sabangga Kolosi. Pol harua ba dititi xailongga li nadi. Ubagu 4:16.

bila axap tubatubaingia ba, xaung bungingbunginalo abaxagi mana haruanga aharia xai sibuna mala rangua Urana laing matuina.

⁸ Amaxania xai, nam lipu tela ma harua tubatubaik titiama nang, saing haruanga ba xap-kang saing tuxuang. Tubatubaik olangga ba langua. Ma rangua lipu hatumingadinga ing ganina, saing tubatuba lipudi ba disu mana axamang titianga li hanaunaungandi. Ma rangua Kristo te. ⁹ Namua na Kristo sok lipu tela bila kira, saing Urana walingang longgalo baxagi sibuna mana. ¹⁰ Xauna, ataga rangua Kristo, binabu araxap mana axamang aningonigoam tela te. Ina toxona mana axamang haringing longgalo. ¹¹ Bila li. Ataga rangua Kristo, binabu bila duxuxu aningoimdi. Bila lipu tela libu rimania te, namua bing Kristo unia masup kubolu titiama sanguang.† ¹² Namua na bungina axap langa, bila amati saing dikimanggang rangua Kristo, saing bila Urana libuang agamata muli rangua Kristo namua na ahatum haringina mana Urana haringinganoa, lipua iti mesa sangua matiadi. ¹³ Muga awa bila matiadi namua na kuboluim diandi disoxautiang mana Urana, saing walingaim kubolu dianamdi Urana xuxutidi mang teguyu. Ne Urana libuang agamata muli rangua Kristo. Yunga kubolura diang longgalo.

---

† **2:11** duxuxu aningoimdi—Haruanga li haruanga babuna mana kubolua duxuxu sangga. Bungina duxuxu sangga, dunia sangga hataina, sangga ba oxatan te. La li Pol harua mana kubolu diandi oxatading te, disoxauti kira mana Urana. Binabu Kristo unia kuboluadi ba sangua kira bu tasok bakbagindi, bu tataga rangua.

¹⁴ Sisia haruanga suxuyanganamdi tawa haru-angia manadi. Buninga ba unia bungina goxi xai balingamia bungina Kristo mati ba. ¹⁵ Bila balau, Urana unia aningoningo yayam haringing longgalo haringingadinga. Sina memeyua nadi sabasabia bungina dalidi xai balingamia.

¹⁶ Binabu labu alungu lipu tela su haruanga nunggu tai, saing harua ba asu mana hanau-naungading angingam nungingam te, xaung asu mana hanaunaungadingdi te mana yahanga mana xaidap sabanggadi, sobak haundi, kimbo Xaidap Yaguangamdi. Heku mana lipua na bila ba, ¹⁷ namua na hanaunaungadi ba bila axamang tela babunoa xaidaba su ing ganina saing sok titia, hatanga axamanoa ma yu, ne axamang sibuna ba bing Kristo. ¹⁸ Lipu teladi dibo ba asabu mana Urana mana daxanga muruding mana. Daharua ba Urana bagula uniang nabu alibu bila ba te. Dahaxi mana atatuang olang xaung asabu mana Urana uleginamdi. Labu ahatumiadiu tai. Lipua na bila ba harua ba ing xabiangang xai sibuna mana Urana namua na bagu axamandi mibingia. Iting sibuna olang mana hatumingang titiamdi xapdi masok. ¹⁹ Taga rangua Toxora Kristo te. Lipuadi ditaga rangua Kristo ing ganina ditubu. Namua na ina goxi sanggua masup xaung long sigingamdi xaung tuxung waxundi, saing tubu bila Urana muruna mana.

²⁰ Ang gamati masup rangua Kristo, saing hanaunaungadi mana disina yaya na aningoningodi haringingading disup mang. Binabu baruta asu manadi bila dituxuanggyu? ²¹ Hanaunaungadi bila,

“Utuxu tai! Oxonggu tai! Uringgu tai!”?
²² Hanaunaungadi na bila ba hatumingadingdi duwa rangua axadi bagula disup bungina tatuxu oxatua manadi, xaung disok mana lipudi bilingadingdi xaung tubatubaingadingdi ing ganina. ²³ Maxuna, lipu teladi dahatum ba hanaunaungadi na bila ba bing xabianga maringina, namua na hanaunaungadi ba dahaxi mana lipuadi dimakasa ba dahatanga ba maxung sibuna disabu mana Urana, saing ditatua hatumingadingdi saing disina salaga na sanggadingdi. Ning dahauli lipudi bu disoxauti sangga murunganoa te.

3

Hanaunaungadi Dahauli Kira Tawa Maringina

¹ Urana itiang mesa xaung Kristo, binabu bungingbunginalo bing ahaxi mana axamang long xaiyamdi, longga Kristo wa mana ba, rung mana Urana rimang rimamo rubinia.
² Bungingbunginalo ahatumia axamang long xaiyamdi. Labu ahatumia axamang titiamdiu tai. ³ Namua na amati masup, saing walingaimdi duwa hisangia rangua Kristo mana longga Urana wa mana ba. Lipudi daxabia walingaim haunadi li te. ⁴ Kristo bing ang walingaimdi namuxidinga, saing bungina Urana hatanga sabasabia, bing ang xauna bagula hatangang sabasabia rangua ralania.

⁵ Binabu aung mati axamang kubolu di-anamdi, axamang titiamdi duwa hatumingaimia ba. Axamandi bila kubolu miaxuamdi, kubolu

memeyamdi, kubolu gatilangamdi, kubolu murunga dianamdi xaung kubolu xawangamdi. Kubolu xawangama bing kubolu babu sabunganam. ⁶ Labu alibu bila bau tai, namua na Urana ating salianoa ma yu bagula xap lipuadi dilibu bila ba. ⁷ Ang ba, muga mana walingaim mugangua, ahaxa kuboluadi li daxangadingia xauna. ⁸ Ne hatata bing aunia axadi li sanguang: kubolu ati salianam, kubolu gamiangam, kubolu sina salaga na tela, kubolu harungiangam, xaung kubolu haruanga musunamdi disok suxunguimia. ⁹ Labu alanguanggu tai, namua na aunia lipu mugangua xaung kubolundi, ¹⁰ saing asau lipu haunua. Lipua ba Kristo ing sibuna bungingbunginalo libu sok hauna, saing bagula sok bila ing sibuna, lipua tongtongia ba, bu xabia Urana rangrang sibuna. ¹¹ Lipu longgalo disok hauna bila ba bing duwa maxang taininau—Yuda Tegumdi te, Yudadi te, lipu sangga xuxunganamdi te, lipu sangga xuxunganam tegumdi te, lipu long telamdi te, kabalidi te, lipu oxata olanggamdi te xaung lipudi duwasa mana ding sibuding walingadinga te—ding axamang olang. Ne axamang sabanga bing Kristo ing ganina, wa muga, saing wa maluxu'm lipuxing longgalo.

¹² Ang Urana lipuxing mogunganamdi, ing sibuna lipuxindi murung sibuna manadi. Binabu asau kuboluadi bila li. Hatumingaimdi dusinga lipudi, alibu kubolu xai manadi, atatuang, alibu kubolu xaringandi, saing aragu labu agamia lipudi sapku tai. ¹³ Nabu angia tela libu axamandi sanga mang te, bing labu ahatumiadiu tai, saing lipu gaxarea libu kubolu diandi mang bing

ayunga ayunga kubolundi. Ayunga kuboludi bila Toxoratamona yunga kuboluimdi ba. ¹⁴ Baing etua mana kubolu xaiyadi ba, bing asau kubolua muruim sibuna mana lipudi, kubolua ba bibiang longgalo bu awa taining sibuna. ¹⁵ Urana moguang ba awa mosiu ranguang mana guguni-angaima bila sangga taininau, binabu anai mana gamogamu mosiu Kristo sina ba wa etua hatumingaimia. Baing bungingbunginalo aharia xai sibuna mala rangua Urana. ¹⁶ Anai mana Kristo uleginoa baxagi mang. Atubatubang xaung asina hatuminga nang xaung xabianga maringing longgalo Urana sina. Tubatubainga kubolunoa bing awaya olaidi duwa Olaidi Xai-longidingia, olaidi sabungua daxabiadi xaung olaidi Urana Aningonoa xapdi masok hatumingaimia. Awayadi na Urana xaung haruanga xai sibuna hatumingaimia. ¹⁷ Baing baraxing baraxinta alibudi xaung aharia manadi, bing alibudi mana Toxoratamona Yesu yanoa. Bungina alibudi bing aharia xai sibuna mala rangua Tibura Urana mana lipuxira liwama Kristo.

Kristo Bakbagindi Hanaunaungadinga

¹⁸ Ang haing yaungam mana, bing asu mana ayuaimdi haruangadingdi, namua na hainga taga rangua Toxoratamona bing kubolunoa maring. ¹⁹ Ang lup yaungam mana, bing muruim sibuna mana hainimdi, saing labu ahatumia doa manadiu tai. ²⁰ Ang gara mana, bing asu mana bauimtibuimdi haruangading longgalo, namua na kubolua ba xai mana lipuadi ditaga rangua Toxoratamona ba maxadingia.

²¹ Ang gara tibuna mana, bing labu ayamusia garaimdi bungingbunginalou tai. Nam ayangading bu diyaha mana dilibu axamang xai tela te. ²² Ang lipu oxata olanggam mana, bing asu mana lipuxim haringing titiamdi haruangading longgalo. Labu asu mana haruangadinga bungina dibaguang ing ganinau tai, bila lipudi dibo ba diti ding lipuxiding haringindi maxadinga. Tegu. Asu mana haruangadinga xaung hatumingaim taininau, namua na awa hawa mana Toxoratamona. ²³ Baraxing baraxinta alibudi, alibudi xaung hatumingaim longgalo, bila atuxu Toxoratamona oxatanoa, bila atuxu lipudi oxatadinga te, ²⁴ namua na axabia ba bagula axap haxuyangua rangua Toxoratamona, bagula sina guxamdi nang hau haruangua ba sinadi na lipuxing longgalo kimuya. Ahatum to. Toxoratamona Kristo naga atuxu oxatua mana. ²⁵ Lipu gaxarea dilibu doa bagula daxap doa mana haxuyangadingdi. Toxoratamona libu hasusu mana lipu longgalo.

4

¹ Ang lipu oxata olanggamdi lipuxiding haringina mana, alibu kubolu xaidi xaung kubolu maringindi hasusu manadi, namua na axabia ba ang xauna lipuxim haringinoa wa long xaiya.

Tasabu Haringina Xaung Tahaxa Maringina

² Bing asabu asabu na Urana, saing bungina asabu amaxania saing aharia xai sibuna na Urana. ³ Baing asabu mam xauna bu Urana xaxa daxangua bu am gabaxanga Kristo oxatang

namuxinoa hatata hatanga sabasabia, namua na kubolua naga hatata ngawa salak yabania mana. ⁴ Asabu ba sanga ba ngabaxanga ulekka li lipudi maxadingia, namua na oxatagua naga.

⁵ Alibu kuboluimdi xaung hatuminga maringina na lipuadi ditaga rangua Toxoratamona te. Bunging bungina awa ranguadi, nabu abagu ganangana bing alibu bila ba. ⁶ Bungingbunginalo aharia xai ing ganina, xaung haruangadi didau mana lipudi muruding ba dilungudi, haruangadi dilibu xai manadi. Nabu alibu bila ba, bing bungina duxusungang, bagula axabia xai mana ahaxuya xusungangadingi.

Haruanga Kimuam

⁷ Tikikas bagula naxuya nang mana axadi disok manga. Ina riagu hatuminga haringinama nga murugu sibuna mana, bungingbunginalo tuxu Toxoratamona oxatanoa haringing sibuna rangua nga. ⁸ Ngasoxi mala ranguang mana namua naga, bu axabia ba am gawa baru xaung sanga ba haringia hatumingaimdi. ⁹ Ngasoxi xaung Onesimas, lipu yabaingam tela. Ina su mana Urana haringina, saing am riamam hatuminga haringinama am murumam sibuna mana. Dingtang bagula dinaxuya nang mana axadi disok la li.

¹⁰ Aristarkas, riagu salak yabanama sina haruanga xaidap xai nang. Banabas ninoa Mak xauna harua xaidap xai. (Ang gaxap haruanga masup mana baing. Nabu ma ranguang, bing axap xai.)

¹¹ Xaung lipua duxu ba Yesu, yan tela Yastas,

sina haruanga xaidap xai nang xauna. Dingtung ganiding Yudadi dituxu oxatua rangua nga mana Urana Yonggaxinoa la li, saing daharingia nga xai. ¹² Epapras, lipu yabaimgama tuxu Kristo Yesu oxatanoa, sina xaidap xai. Bunging xumana sabu haringina na Urana mang, bu asok haringina hatumingaim haringinia xaung bu axabia rangrang sibuna mana Urana murunganoa. ¹³ Maxung sibuna ngabaxanga nang ba, tuxu oxatua haringina bu hauliang, adi duwa long sabangga Leadosia, xaung adi duwa long sabangga Hierapolas xauna. ¹⁴ Luk, lipu baxiama am murumam sibuna mana, sina xaidap xai nang, Demas xauna.

¹⁵ Asina xaidap xai ngayua na riara hatuminga haringinamdi duwa Leadosia, xaung na haingga Nimpa xaung na lipu sabungamdi digugunia numania. ¹⁶ Kimuya mana dititi xailongga li nang, bing asina mala rangua lipu sabungamdi duwa Leadosia bu dititi xauna. Baing xailongga ngasina mala ranguadi, bing ang xauna atiti. ¹⁷ Abala Akipas ba, "Oxatua oxop rangua Toxoratamona mana lipuxindi ba, bing umaxania ba utuxu xai laing usahi."

¹⁸ Nga Pol, ngabung xaidap xaiya li nga sibugu rimagia. Ahatumia waxu haringindi digoxi nga manadi. Ngasabu ba Urana atin dimoti mang.

Urana Xuana
The New Testament and portions of the Old
Testament in the Mato Language of Papua New
Guinea
Nupela Testamen na sampela hap Oldpela Testamen
long tokples Mato long Niugini

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mato

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-05-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 20 May 2023 from source files dated 20 May 2023

55f62369-23de-5cfa-956d-f88a05cead65